

Nr 72

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid Chalmers tekniska högskola, m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder för en ökning av intagningskapaciteten vid Chalmers tekniska högskola från och med hösten 1960 från för närvarande 400 till 444 studerande per år. Ökningen avser avdelningarna för teknisk fysik, elektroteknik samt skeppsbyggnad.

Vidare föreslås sådana lokaldispositioner m. m., att intagningskapaciteten avseende studerande för två betyg i fysik vid universitetet i Göteborg — undervisningen i ämnet sker vid Chalmers tekniska högskola — skall kunna från och med läroåret 1960/61 ökas från för närvarande inemot 50 till 80 studerande per år.

För här avsedda åtgärder och vissa förstärkningsanordningar vid Chalmers tekniska högskola äskas för nästa budgetår ett förslagsanslag av 520 000 kronor.

Till nybyggnader för Chalmers tekniska högskola äskas för nästa budgetår ett investeringsanslag av 12 200 000 kronor.

För inredning och utrustning av nya lokaler för högskolan äskas för nästa budgetår ett reservationsanslag av 2 640 000 kronor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1960.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, frågor om *vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid Chalmers tekniska högskola, m. m.* samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t på min hemställan under punkterna 156 och 157 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1960/61 beräkna

a) till Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 2 640 000 kronor;

b) till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande ett anslag av 630 000 kronor.

I samma proposition, bilagan 30: Kapitalbudgeten, punkten 9, har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1960/61 beräkna ett investeringsanslag av 12 200 000 kronor.

Sedan dessa anslagsfrågor numera färdigberetts, får jag ånyo anmäla desamma. Jag behandlar därvid först frågan om ökad intagning av studerande samt därefter frågorna om investeringsanslag till nybyggnader för högskolan respektive anslag till inredning och utrustning av nya lokaler.

I. Ökad intagning av studerande

Universitetsutredningens förslag

I skrivelse den 11 september 1959 har *1955 års universitetsutredning* föreslagit bland annat, att intagningen av studerande vid vissa fackavdelningar vid Chalmers tekniska högskola ökas från och med läroåret 1960/61.

Utredningen framhåller inledningsvis i sin skrivelse att det med hänsyn

bland annat till den ökning av tillströmningen till de högre läroanstalterna, som redan är märkbar och som under de närmaste åren kommer att bli allt starkare, är av yttersta vikt, att ett program för universitetens och högskolornas utbyggnad snarast möjligt kan börja förverkligas. Utredningen anser det nödvändigt, att beslut på vissa punkter fattas redan av 1960 års riksdag, så att vissa förstärkningar kan komma till stånd redan från och med läsåret 1960/61 och underlag skapas för en rationell planläggning av den fortsatta utbyggnaden.

Beträffande en förstärkning av civilingenjörsutbildningen har universitetsutredningen arbetat vidare på den grund, som lagts av Industriförbundets teknikerkommitté, vars analys av behovet av civilingenjörer publicerats under titeln Ingenjörbehovet i Sverige. Utredningen har fortsatt arbetet i nära kontakt med Industriförbundet, och enighet har därvid nåtts om ett omfattande utbyggnadsprogram för civilingenjörsutbildningen i landet. Enighet råder enligt universitetsutredningen också om att utbyggnadsprogrammet snarast möjligt måste börja realiseras.

Efter kontakter under hand med rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola har utredningen konstaterat, att vissa förutsättningar föreligger för en ökning av intagningen vid högskolan redan från och med nästa läroår med sammanlagt 44 studerande, av vilka 10 vid avdelningen för *t e k n i s k f y s i k*, 30 vid avdelningen för *e l e k t r o t e k n i k* och 4 vid avdelningen för *s k e p p s b y g g n a d*.

Denna ökning av intagningen vid högskolan utgör första årsetappen i en plan för ökning av intagningskapaciteten vid de tekniska högskolornas olika avdelningar, som utredningen i sitt sjätte betänkande Universitet och högskolor i 1960-talets samhälle (SOU 1959: 45) sedermera framlagt. Kostnaderna under nästa budgetår för nämnda första etapp av den ökade intagningen har enligt utredningen av rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola preliminärt beräknats till 628 000 kronor. Ifrågavarande kostnader har i särskild promemoria föreslagits fördelade på följande sätt.

<i>Tjänster m. m.</i>	<i>Kostnad</i>
a) fyra universitetslektorat i stället för befintliga tre befattningar som biträdande lärare	84 415
b) tre assistentbefattningar	54 396
c) ökad medelsanvisning för övningsassistenter	39 600
d) två tjänster som instrumentmakare och två tjänster som vaktmästare i lönegrad A 9 samt två tjänster som kanslibitråde i lönegrad A 7	68 568
e) förstärkning av materielanslaget	30 800
f) engångsanslag till nyanskaffning av apparater	350 000
Avrundad summa kronor	628 000

Över universitetsutredningens förslag har *överstyrelsen för de tekniska högskolorna*, efter hörande av *kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola*, den 3 november 1959 avgivit utlåtande. Överstyrelsen instämmer i universitetsutredningens uttalanden om vikten av att intagningskapaciteten

vid de tekniska högskolorna snarast möjligt ökas. Det delförslag om ökning av intagningen vid Chalmers tekniska högskola, som utredningen framlagt, framstår enligt överstyrelsen såsom i och för sig angeläget. Utökningstakten måste enligt överstyrelsen emellertid rättas efter möjligheterna att tillgodose nödvändiga lokalbehov och att i tillräcklig mån förstärka lärarkrafterna och övrig personal. Om inte dessa frågor nu kan lösas på ett tillfredsställande sätt för de berörda avdelningarna, bör man enligt överstyrelsens bestämda mening vänta med den aktuella intagningsökningen. Beträffande lokalmöjligheterna har kollegienämnden ansett, att en realistisk bedömning kunde ske först på våren 1960. Något definitivt ställningstagande till universitetsutredningens förslag vore enligt överstyrelsens uppfattning inte möjligt vid tidpunkten för det nu redovisade utlåtandets avgivande.

Vid härefter hållna *överbäringar i ecklesiastikdepartementet* har med företrädare för bland annat vederbörande högskolemyndigheter och byggnadsstyrelsen ytterligare undersökts de lokalmässiga och personella förutsättningarna för att hösten 1960 öka intagningen av studerande vid Chalmers tekniska högskola på sätt universitetsutredningen föreslagit.

I *universitetsutredningens* tidigare omnämnda *sjätte betänkande* har ytterligare starkt understrukits nödvändigheten av att den ökade intagningen vid Chalmers tekniska högskola redan från och med nästa läroår genomföres i den omfattning utredningen i sitt nyss redovisade förslag räknat med.

Kompletterande undersökningar

Med skrivelse den 9 februari 1960 har *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* med eget utlåtande överlämnat ett slutligt förslag från *rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola* till fördelning av de i statsverkspropositionen beräknade anslagsmedlen till ökad intagning av studerande vid högskolan, 630 000 kronor. Rektorsämbetet har föreslagit följande fördelning av dessa anslagsmedel på *l ä r a r t j ä n s t e r m. m.*

<i>Tjänster m. m.</i>	<i>Kostnad</i>
a) tre universitetslektorat, nämligen i tillämpad matematik, fysik samt elektricitetslära och elektrisk mätteknik med samtidig indragning av två befattningar som biträdande lärare (fysik III samt elektricitetslära och elektrisk mätteknik II, arvoden tillhoppa 17 455 kronor)	70 997
b) sju assistentbefattningar	126 924
c) ökad medelsanvisning för övningsassistenter	21 500
d) två tjänster som instrumentmakare och två tjänster som institutionsvaktmästare i lgr A 9 samt två tjänster som kanslibiträde i lgr A 7	68 568
e) förstärkning av materielanslaget	30 800
f) engångsanslag till nyanskaffning av apparater	311 200
Avrundad summa kronor	630 000

Jämväl vissa *lokalfrågor* i samband med den ökade intagningen har berörts av rektorsämbetet i dess av överstyrelsen överlämnade förslag. Därvid har framhållits i huvudsak följande.

Det av staden nu ägda Holtermanska sjukhuset synes komma att utrymmas av staden under våren 1960 och dess lokaler att övertagas av staten. De friställda lokalerna erfordras enligt rektorsämbetet för högskolans behov vid höstterminens början 1960. Dit avses skola förläggas institutionerna för matematik, tillämpad matematik och mekanik samt rit- och övnings-salar.

För den ökade intagningen är det vidare nödvändigt, framhåller rektorsämbetet, att 45—50 nya laborationsplatser provisoriskt anordnas för ämnet fysik i avvaktan på färdigställandet av det planerade övningslaboratoriet. Enligt för rektorsämbetet tillgänglig uppgift skulle högskolan för detta ändamål kunna få disponera lokaler omfattande tillhoppa cirka 680 m² inom nybyggnaden för mikrobiologi i närheten av Sahlgrenska sjukhuset. Dessa lokaler, som vederbörande ämnesföreträdare accepterat såsom ett provisorium, måste enligt rektorsämbetet vara inflyttningsklara i december 1960.

Det är slutligen nödvändigt, anser rektorsämbetet, att de hörsalar, som för närvarande är under uppförande på Nya Chalmers, kan tagas i anspråk från och med oktober 1960. Det framhålles, att detta enligt uppgift skall vara möjligt.

I en särskild, den 22 februari 1960 dagtecknad promemoria har *rektorsämbetet* framfört vissa synpunkter på bland annat de sju assistentbefattningar som föreslagits. Ämbetet erinrar i denna promemoria om att högskolan från och med den 1 juli 1960 skulle komma att disponera totalt 186 assistentbefattningar, därest förslag i årets statsverksproposition om inrättande av ytterligare fem sådana befattningar bifalles. Intagningen har därvid förutsatts vara oförändrad med 400 teknologer. Vid en ökad intagning med 44 elever höstterminen 1960 — 11 procent av 400 — är det enligt rektorsämbetet nödvändigt att härför räkna med ett ökat behov av assistentbefattningar med minst samma procenttal. Detta motsvarar 20,5 befattningar, vilka teoretiskt sett kan slås ut på en fyraårsperiod med fem befattningar per år. Förhållandevis krävs emellertid en kraftigare assistentsats under första året, framhåller rektorsämbetet, detta med hänsyn till bland annat, att ett nytt övningslaboratorium i fysik skall organiseras och startas hösten 1960 och samtidigt flyttning ske till Holtermanska sjukhuset av vissa institutioner. Starka skäl föreligger därför enligt ämbetet för att av de tio befattningar som skulle tillkomma de två första åren sju blir inrättade redan från och med den 1 juli 1960.

Överstyrelsen förordar i sitt förut omnämnda utlåtande den 9 februari 1960 den föreslagna ökningen av studerandeantalet vid högskolan under de av rektorsämbetet angivna förutsättningarna. I anslutning härtill erinrar överstyrelsen om sitt förslag om inrättande av ytterligare en professur i fysik vid högskolan, redovisat i årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln (p. 150). Överstyrelsen, som framhåller att departementschefen i propositionen uttalat sin avsikt att senare återkomma till frågan om denna

professur i samband med anmälan av fråga om ökad intagning vid högskolan anmärker, att den nu avsedda ökningen av studerandeantalet vid högskolan enligt överstyrelsens uppfattning skärper behovet av professuren.

I en den 20 februari 1960 dagtecknad gemensam skrivelse har härefter *professorn B. Ingelmark* såsom företrädare för medicinska fakulteten i Göteborg samt Chalmers tekniska högskolas rektor, *professorn L. Rönnmark* redovisat en vid överläggningar i Göteborg mellan representanter för ecklesiastikdepartementet, Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning, medicinska fakulteten och högskolan träffad överenskommelse om upplåtelse till högskolan av vissa lokaler inom medicinska fakultetens nybyggnader vid Medicinargatan. I dessa lokaler, som omfattar cirka 600 m², avser högskolan att förlägga ett provisoriskt övningslaboratorium för ämnet fysik, vilket erfordras för den föreslagna ökningen av studerande hösten 1960. Genom tillkomsten av detta laboratorium har, framgår det vidare av skrivelsen, vederbörande ämnesföreträdare vid högskolan dessutom ansett möjligt att intagningskapaciteten i ämnet fysik vid universitetet i Göteborg ökas från 40 à 50 studerande till 80 studerande. Chalmers tekniska högskolas behov av nu ifrågakvarande lokaler beräknas omfatta tiden från och med hösten 1960 till och med sommaren 1963. I skrivelsen understrykes, att högskolans laboratorielokaler i fakultetens byggnader bör fungera såsom en självförsörjande enhet. Vidare framhålles, att iordningställandet av laboratorielokalerna för högskolans behov bör ske med beaktande av att lokalerna slutligt skall disponeras av medicinska fakulteten. Ämnesföreträdarna för farmakologi och medicinsk kemi bör därför äga framföra sina synpunkter på inredningsarbetena, så att lokalerna i möjligaste mån blir ändamålsenliga även för den verksamhet, som skall bedrivas där efter den 1 juli 1963. Byggnadsstyrelsens kontor i Göteborg har beräknat kostnaderna för erforderliga inredningsarbeten till cirka 55 000 kronor. — Den sålunda träffade överenskommelsen innebär, att det av rektorsämbetet förut redovisade förslaget om tillfällig disposition för Chalmers tekniska högskolas räkning av lokaler inom nybyggnaden för mikrobiologi icke längre är aktuellt.

I skrivelsen beröres slutligen vissa frågor avseende den framtida dispositionen av de tidigare diskuterade lokalerna inom mikrobiologibygnaden.

Departementschefen

Intagningen av studerande vid de tekniska högskolorna har sedan hösten 1957 varit i det närmaste oförändrad. I betraktande av det nu starkt stigande antalet årligen avlagda studentexamina och med hänsyn till den dokumenterade bristen på civilingenjörer inom flertalet fack har 1955 års universitetsutredning ansett det vara av största vikt, att en utbyggnad av de tekniska högskolornas kapacitet igångsattes så snart som möjligt och

genomföres med största skyndsamhet. I detta syfte framlade universitetsutredningen redan i september i fjol ett förslag om ökning av intagningskapaciteten vid Chalmers tekniska högskola från och med höstterminen 1960. Den föreslagna ökningen, avseende inalles 44 studerande, gäller dels avdelningen för teknisk fysik, från för närvarande 20 till 30 studerande, dels avdelningen för elektroteknik, från 130 till 160 studerande, dels slutligen avdelningen för skeppsbyggnad, från 26 till 30 studerande. Jag vill här understryka, att den avsedda ökningen av intagningen vid högskolan, från för närvarande 400 till sålunda 444 årligen intagna studerande, enligt universitetsutredningens sedermera i sjätte betänkandet framlagda förslag till utbyggnad av den högre tekniska utbildningen i landet blott utgör en första etapp i ett längre syftande program. Detta universitetsutredningens program åsyftar en ökning av den totala årliga intagningskapaciteten, för närvarande i runt tal 1 000 studerande, till omkring 1 800 studerande vid mitten av 1960-talet. Av sistnämnda antal skall enligt utredningens förslag cirka 650 studerande kunna intagas vid Chalmers tekniska högskola.

Jag är inte beredd att här ytterligare beröra universitetsutredningens sista betänkande. De anförda siffrorna är emellertid enligt min mening ägnade att ställa det nu aktuella förslaget om en ökning av intagningskapaciteten vid Chalmers tekniska högskola från och med instundande höst i ett vidare sammanhang. För egen del har jag funnit de skäl, som utredningen redan i septemberskrivelsen anført för den föreslagna ökningen, så bärande att jag under den gångna höstens budgetarbete ansett det nödvändigt att låta ingående undersöka möjligheterna att genomföra den.

Anledningen till att de åtgärder som erfordras för genomförande av den föreslagna ökningen inte kunde redovisas i årets statsverksproposition var — såsom torde ha framgått av min föregående redogörelse för ärendets behandling — att framför allt de lokalmässiga förutsättningarna för ökningen inte klarlagts vid årsskiftet.

I huvudsak har de sedermera gjorda kompletterande undersökningarna gällt att klarlägga dels möjligheterna att från och med hösten 1960 få till stånd tillräckligt antal ritsalsplatser, dels möjligheterna att från och med årsskiftet 1960/61 anordna ett erforderligt antal nya laborationsplatser för undervisningen i fysik.

Med hänsyn till att högskolan redan med nuvarande intagning arbetar under pressande lokalförhållanden har den första frågan — avseende ritsalsplatserna — ansetts kunna lösas därigenom att erforderliga lokaler inom Holtermanska sjukhuset friställes för högskolans räkning i så god tid, att utrymmena kan tagas i bruk för undervisningen vid den kommande höstterminens början. Jag vill här erinra om att försvarets fastighetsnämnd såsom företrädare för staten, å ena sidan, samt Göteborgs stad, å andra sidan,

i slutet av februari månad i år — under förbehåll av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Göteborg godkännande — träffat ett markupplåtelse- och ett markbytesavtal, innebärande bland annat, att staden till staten överläter dels det markområde som nu disponeras av Holtermanska sjukhuset (14. kvarteret Gåsen), dels samtliga byggnader och anläggningar inom nämnda område. Överlåtelsens syfte är att på området uppförda byggnader skall användas för Chalmers tekniska högskola jämte därtill anknutna institutioner, för behov, som sammanhänger med den vid universitetet i Göteborg bedrivna undervisningen och forskningen, eller, efter överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning. Området avses skola tillträdas den 1 juni 1960. Enligt markbytesavtalet skall staten äga rätt att, i den mån byggnad på området utrymmes före den 1 juni 1960, efter överenskommelse i varje särskilt fall påbörja reparationsarbeten och/eller ombyggnadsarbeten i sådan byggnad före nämnda dag. Förevarande avtalsfrågor har den 4 mars 1960 anmälts av chefen för försvarsdepartementet (prop. 1960: 108).

Jag vill i anslutning härtill framhålla, att utrymningen av Holtermanska sjukhuset och överförandet av den dermatologiska kliniken där till nya lokaler inom Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex enligt vad jag numera erfarit torde komma att ske under april månad. Under sådana förhållanden utgår jag ifrån att de för högskolans räkning närmast erforderliga ombyggnads- och reparationsarbetena i Holtermanska sjukhusets lokaler skall medhinnas innan höstterminens undervisning börjar. Jag finner därför att lokal-mässiga förutsättningar i nu berörda hänseende föreligger för vidtagande av åtgärder för en utökning av intagningskapaciteten. Vid min behandling av frågan om investeringsanslag till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola torde jag få återkomma beträffande frågan om medelsbehovet för här avsedda ombyggnads- och reparationsarbeten.

I den andra frågan — avseende laborationsplatser för undervisningen i fysik — har, såsom framgått av min redogörelse, skilda alternativ diskuterats. Utgångspunkten har varit ett krav från högskolemyndigheternas sida, att extra laborationsplatser, motsvarande det föreslagna nytillskottet av studerande, måste anordnas från och med vårterminens början 1961 i avvaktan på färdigställandet av det planerade övningslaboratoriet i fysik. Det förslag, som nu framlagts, innebär att högskolan skulle redan under hösten innevarande år kunna få disponera vissa utrymmen i nybyggnaderna för medicinska fakultetens teoretiska institutioner. Jag finner att detta förslag tillfredsställande löser frågan om laborationsplatserna och förordar därför att det förverkligas i enlighet med de riktlinjer som redovisats i det föregående. Jag vill tillägga, att företrädare för Göteborgs stad förklarat sig inte ha något att erinra mot en sådan disposition för Chalmers tekniska högskolas räkning. Jag tillåter mig i detta sammanhang få hänvisa till 1 §

andra stycket i det förslag till avtal mellan staten och Göteborgs stad rörande överlåtelse av mark i Göteborg för högre undervisning och forskning som jag anmält tidigare denna dag (prop. 1960: 69). Nyssnämnda utrymmen — belägna i en förbindelselänga mellan medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna — medger anordnande av laborationsplatser för 80 studerande, d. v. s. nära dubbelt så många platser, som erfordras för den nu aktuella ökningen av intagningskapaciteten. Jag återkommer till detta förhållande i det följande. För att lokalerna skall kunna fungera som ett provisoriskt övningslaboratorium för fysikundervisning, erfordras vissa inredningsarbeten, kostnadsberäknade till cirka 55 000 kronor. Dessa inredningsarbeten avses emellertid, vilket framgår av de förberedande överläggningarna i ärendet, skola utföras på sådant sätt att de framdeles kan vara ändamålsenliga även för universitetets behov. Enligt vad jag inhämtat av byggnadsstyrelsen kan kostnaderna för nämnda arbeten komma att rymmas inom ramen för de beräknade totalkostnaderna för medicinska fakultetens här ifrågakvarande nybyggnader. Jag anser mig därför inte ha anledning att beräkna särskilda medel för ändamålet utöver dem, som jag vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om investeringsanslag till Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg beräknat för medicinska fakultetens nybyggnader.

För att intagningen av studerande vid högskolan skall kunna ökas med, såsom föreslagits, 44 studerande, erfordras ett tillskott av lärarkrafter, biträdeshjälp, materiel och apparater. Jag har i det föregående redovisat, förutom rektorsämbetets preliminärt angivna behov av förstärkning, överstyrelsens för de tekniska högskolorna slutliga förslag till disposition av det i statsverkspropositionen beräknade anslagsbeloppet. Sistnämnda förslag innebär, jämfört med de preliminära kalkylerna, i huvudsak ett väsentligt större krav på assistenttjänster. För egen del anser jag mig endast kunna förorda en medelsanvisning för nästa budgetår avseende avlöningar och materiel, som i stort sett ligger inom ramen för de ursprungligen beräknade kostnaderna för dessa båda ändamål. Med utgångspunkt häri föreslår jag följande anordningar för nästa budgetår.

I likhet med högskolemyndigheterna förordar jag att medel beräknas för tre universitetslektorat, nämligen ett i tillämpad matematik, ett i fysik samt ett i elektricitetslära och elektrisk mätteknik. Samtidigt bör de nuvarande befattningarna som biträdande lärare i fysik III samt elektricitetslära och elektrisk mätteknik II indragas. Med dessa befattningar är för närvarande förenade arvoden av 9 775 respektive 7 680 kronor. De tre lektoraten bör inrättas såsom arvodesbefattningar. Från och med budgetåret 1961/62 torde befattningarna emellertid böra omvandlas till ordinarie tjänster. För att de blivande innehavarna av här avsedda arvodesbefattningar skall kunna utan senare ledigförklarande av de ordinarie lektoraten

utes till innehavare av dem, förordar jag att tillsättningen redan från början sker i den ordning som föreskrives beträffande ordinarie universitetslektorat. För avlöningsförstärkningar, knutna till universitetslektorat, beräknar jag erforderliga medel, sammanlagt 10 800 kronor.

I överensstämmelse med det föreliggande förslaget torde medel böra beräknas för sju assistentbefattningar.

I fråga om medel för anlitande av övningsassistenter finner jag att den härför erforderliga förstärkningen kan begränsas till 5 000 kronor.

För teknisk och övrig biträdespersonal torde böra beräknas ett belopp av 45 000 kronor. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster som rymmes inom denna kostnadsram ävensom rörande placering av dessa tjänster vid institutioner.

Mot förslaget om en förstärkning av medelsanvisningen för materiel med 30 800 kronor har jag ingen erinran.

Vad jag nu föreslagit i fråga om personalförstärkning och materielanskaffning innebär ett medelsbehov för nästa budgetår av i runt tal 290 000 kronor.

Från högskolemyndigheternas sida har medelsbehovet för anskaffning av apparater m. m. för den ökade intagningen enligt det slutligt framlagda förslaget uppskattats till i runt tal 311 000 kronor. Enligt vad jag numera erfarit synes detta behov kunna täckas av de medel, som utrustningsnämnden för universitet och högskolor beräknat för nästa budgetår för inredning och utrustning av nya lokaler för högskolan. Någon särskild medelsanvisning för ifrågakvarande apparatanskaffning är sålunda vid bifall till utrustningsnämndens förslag i här avsedda delar — vartill jag återkommer i ett följande avsnitt — inte påkallad.

Högskolemyndigheterna har inte beräknat särskilda medel för de omkostnader, som föranledes av den ökade intagningen. Beträffande driften av det provisoriska övningslaboratoriet för undervisningen i fysik vill jag erinra om att jag tidigare denna dag vid anmälan av anslag för budgetåret 1960/61 till universitetet i Göteborg under omkostnadsanslaget beräknat en förstärkning med 20 000 kronor för driftkostnader vid detta laboratorium. Beloppet hänför sig till posterna för bränsle, lyse och vatten, för städning och rengöring samt för telefonabonnemangsavgifter. Omkostnader i övrigt, som kan betingas av den förordade ökningen av intagningen, torde kunna täckas av Chalmers tekniska högskolas omkostnadsanslag.

Det ligger i sakens natur att den ökade intagningen av studerande, för vilken jag i det föregående beräknat vissa anslagsmedel för nästa budgetår, med hänsyn till den fyraåriga utbildningsgången ställer krav på successiva förstärkningar av högskolans personella och materiella resurser under budgetåren 1961/62, 1962/63 och 1963/64. Jag är emellertid icke beredd att

nu framlägga några kostnadskalkyler i detta hänseende. Resultatet av dylika beräkningar kan i väsentlig grad ändras av ett framtida ställningstagande till frågan om intagningskapaciteten på längre sikt vid högskolan. Överstyrelsen har understrukit, att den nu avsedda ökningen av studerandeantalet skärper behovet av en dubblering av professuren i fysik. Jag vill i anslutning till detta uttalande framhålla, att tillkomsten av det av mig föreslagna ytterligare lektoratet i ämnet bör vara ägnat att i inte ringa grad lätta trycket av den ökade undervisningsbördan på den nuvarande professuren. Å andra sidan finner jag starka skäl tala för att forskningens och forskarutbildningens intressen framöver kommer att accentuera behovet av ännu en professur i detta centrala naturvetenskapliga ämne. Jag anser mig emellertid icke nu kunna framlägga något förslag på denna punkt.

Slutligen vill jag beröra två frågor, som enligt min uppfattning bör föranleda särskilda åtgärder. Den ena gäller vissa undervisningsproblem vid Chalmers tekniska högskola, den andra möjligheterna att ytterligare öka utbildningskapaciteten såvitt gäller filosofie studerande i fysik vid universitetet i Göteborg.

I olika sammanhang, senast i anslutning till behandlingen av den nu aktuella frågan om en ökning av intagningskapaciteten, har från Chalmers tekniska högskola hävdats, att de under 1950-talet genomförda ökningarna av intagningen vid avdelningen för elektroteknik inneburit vissa påfrestningar, som kommit till uttryck i bland annat försämrade studieresultat. Sålunda har såsom exempel på de vunna erfarenheterna anförts, att flyttningarna mellan första och andra respektive andra och tredje årskurserna tenderat att sjunka väsentligt. En dylik stockning i studiegången vid avdelningen innebär sålunda att examinationsfrekvensen kan antagas bli lägre än som åsyftats. Jag finner en utveckling i denna riktning oroväckande. Ingående undersökningar har på mitt föranstaltande redan igångsatts för att klarlägga orsakerna till den antydda utvecklingen; därjämte torde vissa åtgärder nu böra vidtagas för att hindra eller reducera förse-ningar av berörda art. Jag finner det angeläget att särskilda medel ställes till Kungl. Maj:ts disposition nästa budgetår för säkerställande av möjligheterna att vidtaga sådana förstärkningsanordningar som enligt Kungl. Maj:ts prövning kan anses erforderliga för ett planerligt genomförande av undervisningen vid högskolan. För detta ändamål torde böra beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

Såsom jag tidigare antytt, medger det provisoriskt anordnade övningslaboratoriet för undervisningen i fysik sammanlagt 80 laborationsplatser. Jag vill erinra om att resurser i olika hänseenden för närvarande är beräknade för en intagning av inemot 50 studerande för två betyg i fysik vid

universitetet i Göteborg. Undervisningen för denna kategori studerande sker vid Chalmers tekniska högskola. En betydande ökning av intagningen av här avsedda studerande — motsvarande skillnaden mellan 80 och 44, d. v. s. 36 studerande — är sålunda med hänsyn till de lokalmässiga förhållandena möjlig redan från och med höstterminen 1960. I betraktande av i första hand bristen på lärare i ämnesgruppen matematik — fysik — kemi finner jag det utomordentligt angeläget, att dessa möjligheter utan dröjsmål tages till vara. Några definitiva beräkningar med avseende på behovet av lärarkrafter m. m. för denna ökning av antalet studerande föreligger inte nu. Jag föreslår emellertid att särskilda medel ställes till Kungl. Maj:ts förfogande nästa budgetår för bestridande av de kostnader som kan föräntas av en ytterligare ökning av antalet studerande vid universitetet i Göteborg för två betyg i fysik. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av 130 000 kronor.

Medelsanvisningen för de åtgärder och särskilda förstärkningsanordningar som jag nu föreslagit torde böra ske i form av ett särskilt förslagsanslag under anslagsrubriken Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m. Vid bifall till vad jag förordat torde detta anslag böra uppföras med (290 000 + 100 000 + 130 000 =) 520 000 kronor. Beloppet torde efter Kungl. Maj:ts bestämmande få uppdelas på anslagsposter, vilka icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört och föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att

till *Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 520 000 kronor.

II. Nybyggnader för högskolan

Byggnadsstyrelsens förslag

I skrivelse den 25 augusti 1959 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om, bland annat, en medelsanvisning av 10 400 000 kronor för budgetåret 1960/61 för i följande sammanställning upptagna byggnadsarbeten vid Chalmers tekniska högskola. Styrelsens förslag i fråga om övningslaboratorium för fysik — senast redovisat i skrivelse den 17 november 1959 och innebärande ett medelsbehov för budgetåret 1960/61 av 3 000 000 kronor — har, utom såvitt gäller frågan om själva medelsanvisningen, anmälts i samband med behandlingen i årets statsverksproposition av investeringsanslag till Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala (Bil. 30: Kapitalbudgeten; punkten 4).

Ändamål	Hittills anvisat belopp, kronor	Beräknad totalkostnad, kronor	Av byggn.- styr. för budgetåret 1960/61 äskat investe- ringsanslag, kronor
Nybyggnad för avdelningen för elektroteknik samt hörsalsbyggnader	4 000 000	7 600 000	3 600 000
Nybyggnad för avdelningen för kemi	500 000	—	4 500 000
Administrationsbyggnad jämte hörsal	100 000 ¹	1 000 000	900 000
Ombyggnad av Holtermanska sjukhuset	—	—	1 000 000
Ombyggnad inom kvarteret Kronoberg	400 000	800 000	400 000
Summa kronor	5 000 000	9 400 000	10 400 000

I nyssnämnda skrivelse den 25 augusti 1959 anför styrelsen inledningsvis följande.

Enligt 1958 års generalplan för högskolans utbyggnad, i sammandrag redovisad i 1959 års statsverksproposition (Bil. 29: Kapitalbudgeten; punkten 10), är högskolans nuvarande lokaler i huvudsak fördelade på kvarteret Kronoberg, »Gamla Chalmers», och det s. k. Gibraltarområdet, »Nya Chalmers», med vissa undervisningslokaler i fastigheten Mölndalsvägen 36. Generalplanen går i princip ut på att successivt koncentrera undervisningen till »Nya Chalmers» och till intilliggande områden. Under våren 1959 har på »Nya Chalmers» nybyggnaden för biblioteket färdigställts samt under sensommaren samma år byggnadsarbetena påbörjats för nybyggnader för avdelningen för elektroteknik och hörsalar. Samtidigt har de lokaler i kvarteret Kronoberg, som friställts vid bibliotekets flyttning, ombyggt för arkitekturavdelningen.

Av styrelsens skrivelse inhämtas bland annat följande beträffande de särskilda byggnadsobjekten.

Nybyggnad för avdelningen för elektroteknik samt nya hörsalsbyggnader

Till detta ändamål har hittills anvisats 4 000 000 kronor, varav för budgetåret 1959/60 3 500 000 kronor. De totala byggnadskostnaderna har enligt prisläget den 1 juli 1957 beräknats till cirka 7 600 000 kronor. Byggnadsarbetena har nu påbörjats och beräknas vara avslutade för hörsalsbyggnaderna hösten 1960 och för nybyggnaden för elektroteknik våren 1961. För budgetåret 1960/61 erfordras resterande 3 600 000 kronor.

Nybyggnad för avdelningen för kemi

För upprättande av huvudritningar och för övriga förberedelsearbeten för nybyggnad för kemi har för innevarande budgetår anvisats 500 000 kronor. Några närmare uppgifter rörande de slutliga kostnaderna för bygg-

¹ Detta belopp har anvisats ur anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

nadsföretaget kan styrelsen icke lämna, enär de faktorer som sammanhänger med byggnadens dimensionering ännu ej är slutgiltigt fixerade. Som en första byggnadsetapp planeras övningslaboratorier och övriga lokaler för den elementära undervisningen, medan lokaler för högre undervisning och forskning tänkes inrymda i en senare etapp. Styrelsen eftersträvar viss samordning beträffande utformningen av de förstnämnda lokalerna med det planerade övningslaboratoriet för fysik. Byggnadsarbetet beräknas kunna påbörjas hösten 1960. För nästa budgetår bör enligt byggnadsstyrelsens beräkning 4 500 000 kronor finnas tillgängliga.

A d m i n i s t r a t i o n s b y g g n a d j ä m t e h ö r s a l

Förhandlingar har förts med Göteborgs stad om statens övertagande av Holtermanska sjukhuset. Skulle förhandlingarna leda till godtagbart resultat kan högskolans båda lägre årskurser från hösten 1960 flyttas till de från staden förvärvade lokalerna. Arkitekturavdelningen kan samtidigt koncentreras till kvarteret Kronoberg — Gamla Chalmers — under förutsättning att även administrationslokalerna där kan få disponeras för nämnda avdelning högst ett år senare. Härigenom uppnås dels att undervisningen i arkitektur kan ske i huvudsak på ett ställe i stället för — som nu är fallet — tre olika ställen i staden, dels att arkitekturavdelningens nuvarande lokaler i fastigheten Mölndalsvägen 36 kan tillföras universitetet, som därvid får disponera hela denna byggnad. En ny administrationsbyggnad har därmed kommit att bli ett villkor för de planerade omflyttningarnas genomförande.

Genom beslut den 22 maj 1959 har Kungl. Maj:t ställt högst 690 000 kronor till byggnadsstyrelsens förfogande från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för projektering av vissa byggnader, därav 100 000 kronor för projektering av en administrationsbyggnad vid Chalmers tekniska högskola. Kostnaden för byggnadsföretaget uppskattar styrelsen till cirka 1 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1957. För den händelse byggnaden ej skulle komma att uppföras som sysselsättningsobjekt erfordras för nästa budgetår återstående 900 000 kronor.

O m b y g g n a d a v H o l t e r m a n s k a s j u k h u s e t

De byggnader inom sjukhusområdet, som avses skola övertagas av staten, synes kunna inrymma ritsalsplatser för över 400 studerande samt dessutom ett antal rum för lärare och assistenter.

Under förutsättning att erforderliga åtgärder för anpassning av lokalerna till de båda lägre årskursernas behov kan komma till utförande blir det möjligt att genomföra en första ökning av elevintagningen från och med hösten 1960. Detta förutsätter emellertid, att de båda hörsalsbyggnader, som uppföres i anslutning till nybyggnad för avdelningen för elektroteknik, kan vara färdigställda vid samma tid. Totalantalet studerande efter intag-

ningsökningen — såväl i de lägre årskurserna som i de högre, liksom också en kommande ökning av intagningen — kräver en mot intagningsökningarna svarande successiv komplettering av lokalerna. Utöver den ökning av ritsalar och institutionslokaler, som krävs för det avsedda antalet elever och tjänstemän, erfordras ytterligare hörsalar, emedan de båda nämnda hörsalsbyggnaderna, som uppföres i anslutning till elektroteknik, huvudsakligen är avsedda för de båda högre årskursernas behov. Den i samband med administrationsbyggnaden planerade hörsalen förutsättes därjämte komma till stånd för att bland annat användas av de båda lägre årskurserna.

Enligt en i samband med generalplanarbetet gjord bedömning uppskattades erforderliga, kompletterande byggnadsåtgärder för de båda lägre årskurserna vid en totalintagning vid högskolan av 760 elever årligen till cirka 8 000 000 kronor. Vid en successiv ökning av intagningen av studerande synes ett belopp av denna storleksordning erfordras under loppet av förslagsvis tre år. Den tid som står till förfogande för byggnadsåtgärder före inflyttningen hösten 1960 medger emellertid endast sådana oundgängligen nödvändiga åtgärder, som erfordras för att byggnaderna nödtorftigt skall kunna tagas i bruk. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för dessa åtgärder och för projektering av fortsatta om- och tillbyggnader till 1 000 000 kronor under budgetåret 1960/61.

O m b y g g n a d i n o m k v a r t e r e t K r o n o b e r g

För innevarande budgetår har anvisats 400 000 kronor för vissa byggnadsarbeten inom kvarteret Kronoberg (Gamla Chalmers). För dessa medel har ombyggnadsarbeten skett för arkitekturavdelningens två första årskurser i de lokaler, som blivit friställda sedan Chalmers bibliotek flyttat till sin nybyggnad på Gibraltarområdet. — När Holtermanska sjukhuset toges i anspråk för högskolans båda lägre årskurser, friställes ytterligare lokaler inom kvarteret Kronoberg i det s. k. Vasagatshuset. Dessa bör då tagas i anspråk av avdelningen för arkitektur för de båda högre årskurserna, vilka för närvarande provisoriskt är förlagda till fastigheten Mölndalsvägen 36. De lokaler, som friställes vid Mölndalsvägen, bör då överföras till universitetet. Ombyggnaden av Vasagatshuset beräknas kosta cirka 400 000 kronor. Byggnadsarbetet bör bedrivas under sommaren 1960. För budgetåret 1960/61 bör sålunda 400 000 kronor finnas disponibla för ombyggnadsarbeten inom kvarteret Kronoberg. Fastigheten tillhör Göteborgs stad och är således icke upptagen på statens allmänna fastighetsfond.

I sitt under föregående avsnitt omnämnda förslag har *rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola* framhållit i huvudsak följande med avseende på dispositionen av det Holtermanska sjukhuset m. m.

Sjukhuset väntas enligt preliminär uppgift bli utrymt under april månad

1960. Det bör ankomma på byggnadsstyrelsen att så planera erforderliga inrednings- och ombyggnadsarbeten i sjukhuskomplexet, att lokalerna kan tagas i anspråk av högskolan vid höstterminens början 1960. Dispositionen av komplexet kommer i princip att ske enligt följande:

I två fristående byggnader på området, sysslomannabyggnaden och ekonomibyggnaden, inryms högskolans respektive universitetets institutionslokaler för matematik. I de två sjukhuspaviljongerna inryms högskolans institutioner för mekanik och tillämpad matematik, vilka vardera erhåller ett våningsplan. Resterande utrymmen i paviljongerna disponeras såsom rit- och övningssalar, vilka beräknas få en sammanlagd yta av cirka 900 m². Rit- och övningssalarna inom Gamla Chalmers, Vasagatan, bibehålles för nuvarande ändamål (för övningar för högskolans båda lägre årskurser samt tentamina) under läroåret 1960/61, och arkitekturavdelningens inflyttning i dessa lokaler får anstå tills vidare. Detta har bedömts nödvändigt, intill dess en klarare bild erhållits rörande behovet av ytterligare övnings- och ritsalsutrymmen för högskolans båda lägre årskurser.

Departementschefen

I årets statsverksproposition har, som jag inledningsvis erinrat om, frågan om övningslaboratorium för fysik vid Chalmers tekniska högskola redan delvis behandlats. Jag har vid min anmälan av denna fråga tillstyrkt en enligt min mening rationell samordning av detta byggnadsprojekt med den nybyggnad för kemiskt övningslaboratorium, vartill medel för projektering m. m. beräknats redan innevarande budgetår. Jag anförde i detta sammanhang att det i fråga om fysiklaboratoriet borde gälla, att anläggningen skulle kunna tagas i anspråk för undervisning från och med vårterminen 1962. Till frågan om beräkning av medel till laboratoriet uttalade jag min avsikt att senare återkomma i samband med anmälan av frågan om ökad intagning av studerande vid högskolan. Jag erinrade vidare om att Kungl. Maj:t genom beslut den 18 december 1959 medgivit, att av tillgängliga medel under investeringsanslaget till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola finge vid behov disponeras högst 2 500 000 kronor för rivnings-, sprängnings- och andra förberedande arbeten för det kemiska övningslaboratoriet.

Med hänsyn till den centrala betydelse som tillkomsten av det nya fysiklaboratoriet kan förväntas få för högskolans och universitetets utbildningskapacitet vill jag här ytterligare understryka angelägenheten av att det fortsatta arbetet bedrivs med största möjliga skyndsamhet, så att den av byggnadsstyrelsen beräknade tidpunkten för laboratoriets färdigställande — årsskiftet 1961/62 — skall kunna hållas. För nästa budgetår beräknar jag ett belopp av 3 000 000 kronor för detta byggnadsprojekt.

Till följd av det förut omnämnda beslutet angående disposition av medel ur förevarande investeringsanslag för angivna rivningsarbeten m. m. bör under anslaget för nästa budgetår beräknas ett belopp av 2 500 000 kronor.

Arbetena med uppförande av nybyggnad för avdelningen för elektroteknik samt hörsalsbyggnader pågår för närvarande och beräknas för hörsalsbyggnadernas del vara avslutade under hösten 1960. Även i fråga om sistnämnda projekt är det av största vikt att tidsschemat hålles. Jag beräknar i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag ett belopp av 3 600 000 kronor — utgörande beräknad slutanvisning — för här avsedda ändamål.

I fråga om nybyggnaden för avdelningen för kemi vill jag erinra om att den första etappen av detta byggnadsföretag avser lokaler för undervisningen. Till en senare etapp hänföres enligt byggnadsstyrelsens förslag i huvudsak lokaler för forskningen. Av byggnadsstyrelsen har jag under hand erfårit, att medelsförbrukningen nästa budgetår kan beräknas bli väsentligt lägre än den styrelsen i sina förslag till anslagsäskanden kalkylerat med. För egen del beräknar jag för ändamålet ett belopp av 1 500 000 kronor.

Projektering av en ny administrationsbyggnad för högskolan har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 maj 1959 till ett belopp av 100 000 kronor beaktats från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Till administrationsbyggnaden avses skola anslutas en hörsalsanläggning. Byggnadsföretaget har beräknats kosta 1 000 000 kronor. Jag anser mig kunna godtaga denna beräkning och förordar, att detta byggnadsföretag nu kommer till stånd. För nästa budgetår beräknar jag för ändamålet ett belopp av 900 000 kronor, motsvarande resterande del av de kalkylerade byggnadskostnaderna.

För de ombyggnadsarbeten som nu är aktuella i samband med att staten, såsom tidigare redovisats, avses skola övertaga Holtermanska sjukhusets byggnader och anläggningar beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av 700 000 kronor.

Vad slutligen avser den av byggnadsstyrelsen begärda medelsanvisningen för ombyggnad av det s. k. Vasagatshuset inom kvarteret Kronoberg (Gamla Chalmers) för de båda högre årskurserna arkitekturstuderande — vilka för närvarande provisoriskt är förlagda till fastigheten Mölndalsvägen 36 — vill jag erinra om vad rektorsämbetet vid högskolan anfört i denna fråga. Enligt rektorsämbetets mening borde — med hänsyn till det ytterligare lokalbehov som den föreslagna ökningen av intagningen föranledde — rit- och övningssalarna inom Gamla Chalmers bibehållas för nuvarande ändamål under läroåret 1960/61 och förflyttningen av de högre årskurserna av arkitekturavdelningen från Mölndalsvägen 36 till Gamla Chalmers anstå tills vidare. Jag delar denna uppfattning och förordar därför ett uppskov med den ifrågasatta ombyggnaden av Vasagatshuset. Någon medelsanvisning för detta ändamål erfordras därför inte för nästa budgetår.

Det totala medelsbehovet under budgetåret 1960/61 för nu föreslagna byggnadsarbeten uppgår till (3 000 000 + 2 500 000 + 3 600 000 + 1 500 000 + 900 000 + 700 000 =) 12 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1960/61 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 12 200 000 kronor.

III. Inredning och utrustning av nya lokaler

Utrustningsnämndens förslag

Genom beslut den 17 september 1959 har uppdragits åt *utrustningsnämnden för universitet och högskolor* att handha inredning och utrustning av nya lokaler vid Chalmers tekniska högskola i samband med läroanstaltens utbyggnad.

Utrustningsnämnden framhåller i skrivelse den 12 oktober 1959 inledningsvis, att nämndens närmast aktuella uppgift är att inreda och utrusta de nya eller omdisponerade lokaler vid högskolan, som avses skola stå färdiga för forskning och undervisning före utgången av budgetåret 1960/61. Omständigheterna har enligt nämnden hittills inte medgivit för högskolans myndigheter att i större utsträckning utarbeta slutliga förslag till inredning och utrustning av dessa lokaler. Nämnden anser sig inte ha möjlighet att inom den närmaste tiden annat än på enstaka punkter framlägga egna slutliga utrustningsförslag med kostnadsramar. De förslag om anslagsanvisningar m. m. för nästa budgetår, som utrustningsnämnden framlägger, avser enligt nämnden att tillgodose allenast det ofrånkomliga, på grundvalen av nu föreliggande förutsättningar beräknade medelsbehovet för tiden fram till den 1 juli 1961. Beräkningarna, som enligt nämnden är gjorda med försiktighet, syftar till att säkerställa tillgången på medel till anskaffning av den inredning och utrustning, som — om den uppgjorda planeringen för ökad nyintagning m. m. skall kunna hållas — måste vara på sina platser senast under hösten 1961. — Utrustningsnämnden avser givetvis, framhållas i skrivelsen, att vid sin planerings- och anskaffningsverksamhet beträffande ifrågakommande institutioner m. m. iakttaga all den återhållsamhet och sparsamhet, som påkallas inte minst av rådande statsfinansiella läge. Nämnden kommer alltså att sträva efter att hålla totalkostnaderna för anskaffningen så låga som möjligt bland annat genom att i samråd med vederbörande vid högskolan söka begränsa inköpsprogrammen och, där så prövas genomförbart, inköpa billigare och enklare inredning och utrustning än som äskats.

I anslutning till byggnadsstyrelsens — i det föregående redovisade — anslagsframställning beträffande byggnadsarbeten vid högskolan redovisar utrustningsnämnden följande särskilda objekt för inredning och utrustning.

Institution m. m.	Förslag för 1960/61	
	Anslags- belopp, kronor	Beställnings- bemyndi- gande, kronor
institutionen för allmän teleteknik	600 000	} 1 500 000
institutionen för telekommunikation	500 000	
institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik	200 000	400 000
hörsalsbyggnader	290 000	—
övningslaboratorium för fysik	300 000	200 000
avdelningen för kemi	200 000	200 000
administrationsbyggnad jämte hörsal	50 000	300 000
Holtermanska sjukhuset	500 000	—
avdelningen för arkitektur	150 000	—
	Summa kronor 2 790 000	2 600 000

I sin motivering för sina förslag till anslagsäskanden m. m. anför utrustningsnämnden bland annat följande.

Institutionen för allmän teleteknik och institutionen för telekommunikation

Byggnadsarbetena beträffande institutionsbyggnaden har påbörjats och beräknas vara slutförda under hösten 1961. Därav följer i fråga om inredning och utrustning, att en icke oväsentlig del av denna måste inköpas eller i varje fall beställas under nästa budgetår. För närvarande föreligger en inom högskolan upprättad preliminär beräkning av de totala utrustningskostnaderna. Enligt denna beräkning erfordras för institutionen för allmän teleteknik 2 500 000 kronor och för institutionen för telekommunikation 1 500 000 kronor, eller tillhoppa 4 000 000 kronor. För nästa budgetår beräknar nämnden det erforderliga anslagsbehovet till 600 000 kronor för institutionen för allmän teleteknik och till 500 000 kronor för institutionen för telekommunikation.

Härjämte anhåller nämnden om bemyndigande att under samma budgetår beställa inredning och utrustning, att betalas tidigast under budgetåret 1961/62, intill ett belopp av 1 500 000 kronor för institutionerna gemensamt.

Institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik

Enligt generalplanen skall de nuvarande lokalerna för institutionerna för allmän teleteknik och telekommunikation, sedan nybyggnaden för dessa institutioner fullbordats, tillföras institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik. För sistnämnda institutions nya lokaler erfordras inredning

och utrustning, som i stor omfattning bör inköpas eller beställas under nästa budgetår. En inom högskolan gjord preliminär kostnadsberäkning för denna inredning och utrustning slutar på cirka 1 000 000 kronor. Först sedan definitivt utrustningsförslag överlämnats till och kunnat i vederbörlig ordning granskas inom nämnden, är det möjligt att ange den slutliga kostnadsramen.

För nästa budgetår beräknar nämnden anslagsbehovet till 200 000 kronor. Ett beställningsbemyndigande för samma budgetår synes böra lämnas på belopp intill 400 000 kronor.

H ö r s a l s b y g g n a d e r

Ifrågavarande hörsalsbyggnader omfattar enligt föreliggande plan sex hörsalar, föreläsarrum, elva seminarierum samt biutrymmen. Tillkomsten av hörsalarna utgör en första förutsättning för att nyintagningen av elever vid högskolan skall kunna ökas från och med hösten 1960. Byggnadsarbetena har påbörjats och avses vara slutförda i så god tid, att hörsalarna kan utnyttjas för undervisningen från hösten 1960.

Från högskolan har till nämnden överlämnats förslag till byggnadernas inredning och utrustning för en beräknad kostnad av 340 000 kronor. Vid sin granskning av förslaget har nämnden funnit, att i fem av de sex hörsalarna projektionsutrustningen bör kunna förenklas och förbilligas. Sålunda torde det vara fullt tillräckligt med projektionsapparater med vardera två lampor om 1 000 watt i stället för föreslagna fyra lampor om 1 500 watt. Vidare torde de erforderliga 977 hörsalsstolarna kunna anskaffas till ett något lägre pris än det, varmed högskolan räknat. Det sålunda anförda innebär en beräknad kostnadsbegränsning av cirka 50 000 kronor. I övrigt kommer byggnaderna att förses med inredning och utrustning med möbler m. m. av enkel standard. Utöver vad nyss angivits är det därför inte möjligt att i besparingssyfte göra några nämnvärda justeringar av det framlagda förslaget. Nämnden har sålunda funnit, att för anskaffande av erforderlig inredning och utrustning erfordras anslag av 290 000 kronor. För nästa budgetår måste anslag, motsvarande hela den beräknade inrednings- och utrustningskostnaden, anvisas eller sålunda 290 000 kronor.

För att tillgodose det angelägna önskemålet att hörsalarna skall kunna tas i bruk redan hösten 1960 — härför forceras byggnadsarbetena — måste inköp och beställningar i stor omfattning ske under innevarande budgetår. Nämnden förutsätter, att den skall äga rätt att redan under sagda budgetår vidtaga erforderliga åtgärder för att en försening av ianspråktagandet inte skall uppkomma som följd av brist på inredning och utrustning.

Ö v n i n g s l a b o r a t o r i u m f ö r f y s i k

Nämnden beräknar, att kostnaderna för inredning och utrustning av detta övningslaboratorium kommer att uppgå till högst 750 000 kronor,

under förutsättning att laboratoriet får i huvudsak samma storlek och samma utformning som det planerade övningslaboratoriet vid universitetet i Lund samt att kraven på utrustning för ett fysiskt övningslaboratorium vid en teknisk högskola inte visar sig vara väsentligt andra och högre än för en motsvarande institution vid universitetet. För nästa budgetår beräknar nämnden ett anslag av 300 000 kronor jämte ett beställningsbemyndigande på 200 000 kronor.

Avdelningen för kemi

Då en forcering särskilt av den del av nybyggnaden, som avser övningslaboratorium för kemi, enligt vad utrustningsnämnden erfarit inte är osannolik, anser nämnden sig böra redan för nästa budgetår beräkna utrustningsanslag av 200 000 kronor jämte behov av beställningsbemyndigande på 200 000 kronor.

Administrationsbyggnad jämte hörsal

Inredning och utrustning för denna nybyggnad bör vara i huvudsak slutförd hösten 1961, vid vilken tidpunkt byggnaden enligt byggnadsstyrelsens beräkningar skall stå färdig för inflyttning. Förutom kanslilokaler och hörsal avses denna byggnad skola inrymma en för hela högskolan gemensam rikstelefonväxel om cirka 800 nummer. Apparaturen härför måste beställas minst ett år före önskad leverans. Anskaffande av en central växelanläggning synes vara av omständigheterna i hög grad motiverat.

Inrednings- och utrustningskostnaderna för administrationslokalerna och hörsalen har preliminärt beräknats till 220 000 kronor, vartill kommer cirka 230 000 kronor för telefonväxeln. Slutlig kostnadsram torde kunna framläggas först i blivande anslagsframställning för budgetåret 1961/62. Redan för nästa budgetår bör dock ett anslag av 50 000 kronor stå till nämndens förfogande för bestridande av vissa utgifter. Med hänsyn till den långa leveranstiden för telefonväxeln synes emellertid även ett beställningsbemyndigande för samma budgetår erfordras. Då även viss annan inredning och utrustning torde behöva beställas redan sistnämnda budgetår, bör bemyndigandet inte gälla lägre belopp än 300 000 kronor.

Holtermanska sjukhuset

Byggnadsstyrelsen har framhållit, att den tid som står till förfogande för byggnadsåtgärder före en beräknad inflyttning i Holtermanska sjukhuset hösten 1960 endast medger sådana oundgängligen nödvändiga åtgärder, som erfordras för att byggnaderna skall kunna nödtorftigt tas i bruk. Planerings- och ritningsarbetena beträffande den nu närmast aktuella ombyggnaden har ännu inte kunnat slutföras. Inom högskolan är man likväl i färd med att utarbeta utrustningsförslag med kostnadsberäkning. Först sedan

detta föreligger och hunnit underkastas sedvanlig granskning inom nämnden, kan den slutliga kostnadsramen för utrustningen anges. Med hänsyn till den stora betydelsen av att lokalerna skall kunna tas i bruk för utökad antal elever i första och andra årskurserna för civilingenjörsexamen vid beräknad tidpunkt hösten 1960 anser nämnden sig — trots ärendets läge — böra för nästa budgetår beräkna utrustningsanslag med 500 000 kronor.

Departementschefen

Reservationsanslaget till inredning och utrustning av nya lokaler vid Chalmers tekniska högskola är innevarande budgetår uppfört med endast ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Såsom framgått av det föregående har utrustningsnämnden för universitet och högskolor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 september 1959 erhållit i uppdrag att handha frågor om inredning och utrustning av nya lokaler i samband med högskolans utbyggnad, föreslagit en medelsanvisning under anslaget för nästa budgetår av sammanlagt 2 790 000 kronor. Därjämte har utrustningsnämnden föreslagit bemyndigande för nämnden att beställa inredning och utrustning till ett värde av tillhoppa högst 2 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62. Jag finner nämndens förslag välgrundade och vill med ett undantag tillstyrka bifall till dem. Såsom jag anfört vid min behandling av frågan om investeringsanslag till nybyggnader för högskolan bör den tidigare till nästa budgetår beräknade överflyttningen av arkitekturavdelningens tredje och fjärde årskurser från Mölndalsvägen 36 till Gamla Chalmers anstå tills vidare. Till följd härav är någon medelsanvisning för nästa budgetår till inredning och utrustning av lokaler i Gamla Chalmers för denna avdelnings räkning icke erforderlig.

Jag vill erinra om att enligt föreliggande förslag till disposition av Holtermanska sjukhusets byggnader den matematiska institutionen vid universitetet i Göteborg skall beredas utrymme inom sjukhusets hittillsvarande ekonomibygnad. Den medelsanvisning, som utrustningsnämnden begärt för inredning och utrustning av lokaler inom Holtermanska sjukhuset och vartill jag nu tillstyrkt bifall, är därmed avsedd även för inredning och utrustning av lokaler för nämnda matematiska institution.

Vid bifall till vad jag föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 2 640 000 kronor. Jag vill slutligen understryka vad jag anfört vid min behandling av frågan om anslag till ökad intagning av studerande, nämligen att de medel som beräknas under förevarande reservationsanslag till inredning och utrustning av nya lokaler bör täcka även de kostnader för engångsanskaffning av apparater m. m., som hänföra sig till de förordade åtgärderna för en ökad intagning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för institutionerna för allmän teleteknik och för telekommunikation, för institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik, för övningslaboratorium för fysik, för avdelningen för kemi samt för administrationsbyggnad jämte hörsal må beställas till ett värde av högst 2 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62;

b) till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 640 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under I, II och III hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lindén

INNEHÅLL

	Sid.
I. Ökad intagning av studerande	2
Universitetsutredningens förslag	2
Kompletterande undersökningar	4
Departementschefen	6
II. Nybyggnader för högskolan	12
Byggnadsstyrelsens förslag	12
Departementschefen	16
III. Inredning och utrustning av nya lokaler	18
Utrustningsnämndens förslag	18
Departementschefen	22
